Taigi iškastoje tranšėjoje iki 1,3–2 m gylio fiksuotas švarus permaišytas smėlis, retkarčiais – su smulkaus žvyro priemaiša. Jokių radinių neaptikta. Nustatyta, kad Vilniaus senamiesčio vieta Aušros Vartų g. 19 yra urbanizuota. Atidengtame horizonte ne kartą vykdyti įvairaus pobūdžio darbai – klotas elektros kabelis, įrengtas kanalizacijos šulinys. Todėl atidengtojo sluoksnio struktūra yra ne pirminė, o pats sluoksnis, galimas dalykas, yra nevietinės kilmės (turint omenyje žemės kasimo darbų metodiką senamiesčiuose, kur vietos paprastai trūksta). Dėl darbų apimties ribotumo šiuo metu neįmanoma tiksliai pasakyti, kiek į gylį tęsiasi toks supiltinis sluoksnis ir ant kokios struktūros guli pastato pamatai. Tam reikia papildomų tyrinėjimų. Nustatyta, kad pamatai sumūryti iš didelių lauko riedulių ir plytų. Tokia pamatų struktūra ne tik atspindi XV–XVI a. Vilniaus specifiką, bet ir geriausiai tiko vandeningam gruntui. Nepaisant to, kad atidengtas pamatų fragmentas Vilniaus senamiesčio požiūriu nėra nei unikalus, nei vienintelis, visgi yra svarbus detalesniam tiek jo architektūros, tiek ir istorijos pažinimui apskritai ir konkretaus kvartalo ar pastato istorijai atskirai.

The field survey at Aušros Vartų St. 19

During the survey at Aušros Vartų St. 19, a total area of 10.5 m² was excavated near the foundation of the building's E wall. Clean mixed sand was recorded at a depth of up to 1.3–2 m in the excavated trench. A fragment of a 15th–16th-century foundation made of bricks and large stones was unearthed. No other finds were discovered.

Tauras Poška

Tyrinėjimai, žvalgomieji tyrinėjimai ir žvalgymai Vilniuje

Šv. Stepono g. 27 atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Iškasti du šurfai. Nustatyta, kad sklypo Šv. Stepono g. 27 R dalyje kultūrinio sluoksnio storis siekia iki 1,7 m. Jo viršutiniai horizontai iki 1,3–1,4 m gylio nuo dabartinio paviršiaus yra suardyti XX a. vykdytų žemės darbų metu. 1,3–1,4 m gylyje aptiktas XVII a. datuotinas kultūrinio sluoksnio horizontas, kurio storis – 30–40 cm. Aptiktas plytų, rištų moliu, mūro fragmentas, datuojamas XVII a. II puse.

Šventaragio g. 2 (Vidaus reikalų ministerijos teritorijoje) atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai ir archeologiniai žvalgymai. Iškasti 4 šurfai (iš viso 16 m² plotas), žvalgymai vykdyti 58 m² plote. Nustatyta, kad sklype kultūrinio sluoksnio storis siekia daugiau nei 2,3 m. Iki galo nustatyti sluoksnio storio nepavyko dėl aukšto gruntinio vandens lygio (2–2,2 m gylyje). Viršutiniai kultūrinio sluoksnio horizontai iki 0,7–1,1 m gylio yra suardyti XX a. tiesiant inžinerines komunikacijas. Tyrinėjimų metu išskirti 2 nesuardyti kultūrinio sluoksnio horizontai. XVIII a. horizontas (30–50 cm storio) aptiktas 1–1,1 m gylyje (šurfai 2, 3), XVII a. II pusės horizontas (60–80 cm storio) – 1,4–1,6 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus (šurfai 1, 4).

Tyrinėjimų metu surasti grindinių fragmentai, datuojami XVII (šurfas 1) ir XIX a. (šurfai 2, 3). Be to, aptikti XVIII (R trasa) ir XIX a. (šurfai 2, 3, V ir R trasos) datuojami buvusių pastatų mūrinių pamatų fragmentai

bei medinio pastato, datuojamo XVII a., liekanos (šurfas 4). Buvusių pastatų pamatų mūrų fragmentai atkasti 30–50 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus.

Universiteto g. 14 / L. Stuokos-Gucevičiaus g. 2 esančiame sklype, inžinerinių komunikacijų kolektoriaus statybos vietoje atlikti archeologiniai tyrinėjimai. Aptiktas 2,6–3,1 m storio kultūrinis sluoksnis. Nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio viršutiniai horizontai iki 1,8–2,3 m gylio yra suardyti XIX a. pabaigoje – XX a. 1,9–2,3 m gylyje fiksuotas XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia datuotinas 0,5–1,1 m storio kultūrinio sluoksnio horizontas.

Aptikti dviejų laikotarpių mūrinių statinių fragmentai: P dalyje – XX a. pradžios pastato su pusrūsiu V sienos pamatų ir laiptinės liekanos, Š pusėje – XVI a. Vilniaus miesto gynybinės sienos fragmentas.

Išskirti du medinio užstatymo lygiai. Viršutinis lygis datuojamas XVII a. viduriu – XVIII a. pradžia. Jame fiksuotos dviejų greičiausiai ūkinės paskirties pastatų liekanos. Apatinis lygis – šulinys ir skeltų rąstų vamzdžių fragmentai (1 pav.), datuojami XVI a. Jie greičiausiai priklausė vandens nutekėjimo sistemai, kuri tęsėsi nuo buvusių Vyskupų rūmų teritorijos (dabartinės Lietuvos Respublikos prezidentūros parkas) iki Kačergos upelio. Tyrinėjimų metu aptikta XVI a. vidurio – XIX a. archeologinių radinių.

Subačiaus g. 26, 28 atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai, vykdyti kaip vienas sklypo detaliojo plano parengiamųjų darbų etapų.

Sklypo Subačiaus g. 26 Š dalyje rasto kultūrinio sluoksnio storis siekia iki 3,7 m gylį (plotai 1–3). Nustatyta, kad dvi dabartinio šlaito terasos galutinai suformuotos XX a. 7-ajame dešimtmetyje statant Misionierių ligoninės Š korpusą bei 1976 m. – slėptuvę. Šiuo laikotarpiu suformuoti viršutiniai sluoksniai yra nuo 2 (plotas 3) iki 2,4 m (plotas 1) storio pirmojoje terasoje ir 1,8 m – antrojoje (plotas 2). Apatiniai sluoksniai greičiausiai susiformavę XVII a. pabaigoje – XVIII a. vykdytų darbų metu. Dėl didelių gylių negalima tvirtai teigti, kad 2,9 (plotas 2) ir 3,7 m (plotas 7) gylyje pasiektas smėlio sluoksnis tikrai yra įžemis. Gali būti, kad tai natūraliai suplautas sluoksnis, po kuriuo esama ankstesnių kultūrinio sluoksnio horizontų. Šią prielaidą patvirtinti arba paneigti įmanoma tik atlikus geologinius tyrinėjimus.

Sklypo ŠV dalyje (plotas 4) rastas 1,3 m pločio pamatų fragmentas, mūrytas iš 27x13,8–14x9 cm dydžio plytų, dalis kurių yra su braukomis, tarpusavyje ryštų rupiu kalkių skiediniu. Siena – kiautinės konstrukcijos, jos šonuose išmūrytos viena arba dvi eilės plytų, į vidurį priversta griuvenų su kalkių skiediniu. Centrinėje ploto dalyje joje yra 1,3–1,5 m pločio tarpas. Greičiausiai šioje vietoje būta durų. Siena gerai išlikusi. Pagal mūro pobūdį ji datuotina XVII a. II puse ir priklausė XVII a. pabaigoje pastatytos vaikų prieglaudos Š korpusui, Vilniaus miesto planuose vaizduojamam nuo 1808 m. Pamatų fragmentų aplinkoje kultūrinio sluoksnio storis siekia iki 3,3 m. Viršutiniai jo horizontai iki 50–90 cm gylio yra susidarę XX a., apatiniai sluoksniai – XVIII a.

Sklypo V dalyje (plotas 5) nejudintas sluoksnis pasiektas 1,5 m gylyje. Nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio horizontai yra suardyti XX a.

Sklypo PV dalyje (plotas 6) fiksuotas 1,7 m storio kultūrinis sluoksnis. Viršutiniai jo horizontai iki 1–1,2 m gylio yra suardyti XX a. II pusėje. 1,3 m gylyje ploto P dalyje ati-

dengtas 1,5x3 m dydžio akmenų grindinio fragmentas, orientuotas R–V kryptimi. Jo paviršiuje rasta XVI a. pradžia datuojamų buitinės keramikos šukių, XVI a. plokštinių koklių fragmentų. Po grindiniu buvo 20–40 cm storio pilkšvo smėlio sluoksnis be radinių. 1,7 m gylyje pasiektas įžemis – smėlis.

Sklypo P dalyje (plotas 7) jau 40–50 cm gylyje pasiektas įžemis – smėlis. Šioje vietoje buvę kultūrinio sluoksnio horizontai yra nukasti XX a., Subačiaus g. 26 pastato Š korpuso statybos metu.

Žvalgomųjų archeologinių tyrinėjimų sklype Subačiaus g. 28 metu nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio storis sklypo Š dalyje siekia 1,7 (plotai 8–10), R dalyje – iki 3 m (plotai 11–12). Ankstyvų kultūrinio sluoksnio horizontų neaptikta. Sklypo V dalyje ankstesni kultūrinio sluoksnio horizontai yra nukasti XVII a. pradžioje ir XVIII a. formuojant dabartinį paviršių. Viršutiniai sluoksniai (XVIII–XIX a.) yra supilti. Kultūrinio sluoksnio horizontai vidiniame Misionierių vienuolyno kieme (plotas 13) yra labai suardyti XX a. tiesiant inžinerines komunikacijas. Čia fiksuotas 40–60 cm storio XVIII a. kultūrinio sluoksnio horizonto fragmentas. Sklypo V dalyje (plotas 14) sluoksniai irgi yra sujaukti XX a. tiesiant komunikacijas. Nesuardyti horizontų fragmentai fiksuoti tik duobių vietose. Jie datuojami XVII ir XVIII a.

Tyrinėjimų metu rasti XVIII a. pabaiga ir XIX a. datuojami mūrų fragmentai. Sklypo V dalyje aptikti XIX a. pradžios Vilniaus miesto planuose pažymėto pastato, su vienuolynu sujungto koridoriumi, V ir P sienų fragmentai (plotai 8–9) bei jungiamojo koridoriaus ir bokštelio pamatų liekanos (plotas 10). Sklypo ŠR dalyje aptikti XIX a. pabaigos greičiausiai ūkinės paskirties pastato pamatų ŠV kampo

1 pav. Universiteto g. 14 / L. Stuokos-Gucevičiaus g. 2 aptiktas XVI a. pabaigos šulinys. T. Poškos nuotr.

Fig. 1. Late 16th-century well discovered at Universiteto St. 14 / L. Stuokos-Gucevičiaus St. 2.

fragmentai (plotas 12). Sklypo PR dalyje rastos pastato, stovėjusio lygiagrečiai Subačiaus gatvei, Š sienos pamatų liekanos. Jų tiksliau datuoti nepavyko, bet veikiausiai pamatai statyti XIX a. viduryje – pabaigoje (plotai 10–11).

Excavations, evaluations, and surveys in Vilnius

During an evaluation at Šv. Stepono St. 27 a cultural layer of up to 1.7 m was located. A 30–40 cm thick 17th-century horizon was distinguished. A fragment of a wall dating to the second half of the 17th century was discovered.

A cultural layer over 2.3 m thick was encountered during the survey and evaluation at

Šventaragio St. 2. Its upper horizons had been destroyed to a depth of up to 70–90 cm. Two undisturbed cultural layer horizons from the 18th and 17th centuries were distinguished. Fragments of 17th- and 19th-century paving, fragments of the masonry foundations from former 19th-century buildings, and the remains of a 17th-century wooden building were discovered.

A disturbed 2.6–3.1 m thick cultural layer was found during the excavation at Universiteto St. 14 / L. Stuokos-Gucevičiaus St. 2. A 0.5–1.1 m thick cultural layer horizon from the late 16th – early 17th century was recorded at a depth of 1.9–2.3 m. Fragments of an early 20th-century building and the 16th-century Vilnius city defensive wall were found. Two levels of wooden constructions were distinguished: an upper one dating to the mid-17th – early 18th century and a lower one (a well and pipe fragments) dating to the late 16th century (Fig. 1).

During the evaluation at Subačiaus St. 26 it was established that the cultural layer in the N part of the plot is up to 3.7 m thick. Two terraces of the current slope were formed in the 1960s. The lower layers were probably formed during the late 17th–18th centuries. The cultural layer in the vicinity of the fragments of the late 17th-century foundation found in the NW of the plot is up to 3.3 m thick. The upper horizons of the layer were formed in the 20th century, the lower in the 18th century. The cultural layer in the W and S of the plot were destroyed or dug up in the 1960s.

It was established during the evaluation at Subačiaus St. 28 that the cultural layer in the N part of the plot is up to 1.7 m thick, in the E part up to 3 m thick. The upper (18th–19th-century) layers are fill. The cultural layer in the inner courtyard of the Missionary Monastery was destroyed in the 20th century. A fragment of a 40–60 cm thick 18th-century cultural layer was recorded there. The layers in the W of the plot were also churned up in the 20th century. Fragments of undisturbed 17th and 18th-century horizons were recorded only at the pits sites. Fragments of late 18th- and 19th-century masonry walls were discovered.

Justina Ramanauskienė

Žvalgomieji tyrinėjimai ir žvalgymai Totorių g. 27

2008 m. rekonstruojamų pastatų Vilniuje, Totorių g. 25 ir 27 teritorijoje vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai ir archeologiniai žvalgymai. Tyrinėjimai atlikti prie pastato 27 ŠR sienos, kur planuojama įrengti medinę galeriją ir įėjimą į cokolinį aukštą. Pastatas yra Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos pastatų komplekso teritorijoje, į kurią įeina buvusio Jėzuito noviciato pastatai. Šis pastatų kompleksas yra išsidėstęs senamiesčio ŠV dalyje, šalia buvusių miesto gynybinės sienos Totorių vartų ir užima beveik visą Vilniaus miesto 26 kvartalą (buvusi 422 posesija) tarp Totorių, Šv. Ignoto ir Benediktinių gatvių.

Žvalgomaisiais tyrinėjimais siekta nustatyti kultūrinio sluoksnio storį, intensyvumą, chronologiją, stratigrafiją ir surinkti archeologinius radinius. Iškasti 2 šurfai (ištirtas 9,72 m² plotas), aptiktas daugiau kaip 2,9 m storio 6–9 horizontų kultūrinis sluoksnis. Įžemis nebuvo pasiektas.

Nustatyta, kad fiksuoti kultūrinio sluoksnio horizontai susiformavo XX a. vykdant že-